

*Стефан ЈЕЛИЧИЋ**

**ПРАВО КУПЦА НА ИСПОРУКУ ДРУГЕ РОБЕ
У ЗАМЕНУ ЗА ПРИМЉЕНУ ПО ОДРЕДБАМА
КОНВЕНЦИЈЕ УН О УГОВОРИМА
О МЕЂУНАРОДНОЈ ПРОДАЈИ РОБЕ**

*Успех је ићи од једног неуспеха до другог
без губитка ентузијазма.*

Винстон Черчил

Резиме

„Раштрканост“ чланова Бечке конвенције који регулишу право купца на испоруку друге робе у замену за примљену лаицима, али и правницима, знатно отежава разумевање овог права. Овај рад представља „сабирање“ тих чланова у једну систематичну целину, у циљу бољег разумевања купчевог права. Рад је подељен у три дела. У првом, уводном делу, говори се о месту овог купчевог права у систему Бечке конвенције и условима за примену Конвенције. Након тога, у другом делу издвојени су сви услови које купац мора задовољити да би остварио своје право, као и изузети који, упркос испуњавању претходних услова, могу онемогућити купца да оствари своје право. Рад се завршава закључним разматрањима.

Кључне речи: Бечка конвенција, CISG, право купца, замена робе, испорука друге робе у замену.

I Увод

1. Купчево право у контексту конвенције и његов значај

Право да захтева испоруку друге робе у замену за примљену је право које купац има на основу чл. 46(2) Бечке конвенције,¹ у случају да

* Мастер права

продавац повреди уговор испоруком несаобразне (мањкаве) робе. То право је само један од модалитета купчевог права на испуњење из чл. 46 (поред општег права на испуњење и права на поправку).

Општи услов остваривања било ког купчевог права на основу БК јесте да је уговор повређен од стране продавца. Треба знати да БК усваја јединствену концепцију *повреде уговора* (енгл. *breach of contract*), којом обухвата повреду било које обавезе (главне или споредне) које произлазе на основу уговора или Конвенције, и то у било ком обиму (у целости или делимично).² Иако се повреда уговора схвата у најширем смислу (обухвата неизвршење, неблаговремено извршење и манљиво извршење), за нашу тему је релевантна једино повреда учињена манљивим извршењем, тј. испоруком несаобразне робе. О другим условима који су потребни за остварење овог права биће речи касније.

Значај овог купчевог права је велик из више разлога. Прво, оно представља право по основу *несаобразности* робе – што је најчешћи случај повреде уговора у пракси.³ Друго, чланови који регулишу примену овог права (чл. 25, 28, 35-40, 45, 46, 48, 51, 52, 80, 82), „раштркани“ су по

-
- 1 Конвенција Уједињених Нација о уговорима о међународној продаји робе (донета 1980. године) - Бечка Конвенција, Конвенција, БК. Конвенцију је ратификовало 89 држава света, чији је укупни удео у светској трговини робом око 80%. Пут до доношења Конвенције био је напоран и дуг, али на крају ипак успешан и Конвенција је нашла своју примену у најразличитијим правним системима света, па тако и у бившој СФРЈ. СФРЈ ју је потписала 1980. године, затим је ратификовала 1984. као једна од првих 11 држава у којима је Конвенција коначно ступила на снагу 1. јануара 1988. године. Посредством међународних правила о државној сукцесији, Конвенција је наставила да се примењује у свим државама које су некад чиниле СФРЈ, па тако и у Републици Србији. За статистичке податке вид. <http://stat.wto.org>. Вид. такође и Закон о ратификацији Конвенције Уједињених Нација о уговорима о међународној продаји робе, *Службени лист СФРЈ – међународни уговори*, бр. 10-1/84, објављен 31.12.1984, доступно на адреси: <http://bpp.izzpro.gov.rs>. Вид. и Милена Ђорђевић, „Конвенција УН о уговорима о међународној продаји робе у српском праву и пракси – искуства и перспективе“, *Анали Правног факултета у Београду*, бр. 3/2012, 265 фн. 38.
 - 2 Сандра Фишер Шабот, *Право међународне продаје*, Нови Сад, 2014, 160. Термин „повреда уговора“ је својствен *common law* систему, док је „неизвршење“ термин карактеристичан за европско-континентални правни систем. БК користи оба ова термина у разним својим деловима, али се увек схвата јединствено, односно она постоји независно од тога да ли је повређен цео или део уговора, и од тога да ли је повређена главна или споредна обавеза. Повреда уговора у српском праву се назива неизвршењем (доцња) или неуредним (рђавим) извршењем обавезе (ЗОУ чл. 124, 129), и једино је релевантно оно неизвршење које *није незнатно*. Вид. Небојша Јовановић, *Кључне разлике енглеског и српског уговорног права*, Београд, 2008, 93.
 - 3 Stefan Kröll, "Article 35", *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods: CISG - Commentary* (eds. Stefan Kröll, Loukas Mistelis, Pilar Perales Viscasillas), Munich, 2011, 489, par. 1.

Конвенцији, односно не налазе се у члановима који су близу један другом, те је трговцима Конвенција тежа за разумевање. Треће, Конвенција представља правни оквир у ком се одвија *најмање 85% српског извоза и увоза*,⁴ осим ако стране уговором искључе њену примену или ако изаберу неко друго меродавно право.⁵ То значи да српски купци често могу доћи у прилику да се на њихов уговорни однос примењују правила Бечке конвенције, а не ЗОО. Као што ћемо видети, одредбе оба правна извора се знатно разликују, ма колико деловале слично лаичком оку.

2. Примена Бечке конвенције

Пре него што се крене у анализу купчевог права по основу БК, мора се знати да ли се и када БК уопште примењује. Поље примене БК је регулисано у чл. 1-6, 90 и 92-100.⁶

Конвенција се примењује на уговор о продажи⁷ робе⁸, који је специфичног међународног карактера. Међународни карактер продаје, у

4 Према подацима Светске трговинске организације (СТО) од укупне робе коју је Србија извешала у 2016. години по паритету *f.o.b.*, чак 66,2% је отишло у државе ЕУ, 8,3% у Босну и Херцеговину, 5,3% у Руску федерацију, 4,9% у Црну гору, а 4% у Македонију. То је укупно 88,7% извезене робе. Од укупне робе коју је Србија увезла 2016. године по паритету *c.i.f.*, 63,1% дошло је из ЕУ, 8,3% из Кине, 7,9% из Руске федерације, 3,5% из Турске, 2,3% из БиХ. То је укупно 85,1% увезене робе. Подаци доступни на: <http://stat.wto.org>. Све наведене државе ратификовале су Конвенцију, док од држава ЕУ то једино нису учиниле УК, Ирска, Малта и Португалија. Вид. http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html.

5 Бечка конвенција као ратификовани међународни уговор је виши извор права у односу на законе. Тако, она се непосредно примењује на међународну продају робе, односно има предност у односу на Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља – ЗМПП, Закон о облигационим односима – ЗОО или било који други домаћи закон. Вид. чл. 16 и 194 Устава РС, *Службени гласник РС*, бр. 98/2006; као и чл. 3 ЗМПП, *Службени лист СФРЈ*, бр. 43/82 и 72/82, *Службени лист СРЈ*, бр. 46/96 и *Службени гласник РС*, бр. 46/2006. Поред тога, битно је напоменути да је у судској и арбитражној пракси заузет став да, ако се уговори примена права оне државе која је ратификовала Бечку конвенцију, то значи да ће се првенствено применити одредбе Конвенције, а не одредбе унутрашњих (националних) закона који регулишу међународну продају. Вид. М. Ђорђевић (2012а), 266 фн. 41; Владимира Павић, Милене Ђорђевић, „Примена Бечке конвенције у арбитражној пракси Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Србије“, *Право и привреда*, бр. 5-8/2008, 571 и даље.

6 Више о пољу примене Конвенције вид. Маја Станивуковић, „Поље примене Конвенције УН о уговорима о међународној продаји робе у досадашњој судској и арбитражној пракси“, *Право и привреда*, бр. 5-8/2000, 935-942, доступно на адреси: <http://www.pf.uns.ac.rs/images/maja/25.pdf>, 04.04.2018, као и Радован Вукадиновић, „Територијални домашај примене Конвенције Уједињених Нација о уговорима о међународној продаји“, *Право и привреда*, бр. 5-8/2007, 428 и даље.

7 Конвенција у чл. 2(b) и (c) предвиђа врсте и начине продаје на које се она не примењује: то су продаја на јавној дражби и продаја у случају заплене или неког другог поступка од стране

смислу Конвенције, огледа се у томе што уговорачи морају имати „седишта“⁹ у различитим државама. Специфичан карактер међународне продаје огледа се у томе што седишта морају бити у државама уговорницама Конвенције (директна примена). Када то није случај, онда до примене Конвенције може доћи, ако правила међународног приватног права (суда пред којим се решава спор) упуте на примену права неке (било које) државе која је ратификовала Конвенцију (индиректна примена).¹⁰

II Услови остваривања права купца

Купац, дакле, има право на испоруку друге робе у замену за примљену само ако су **кумулативно** испуњени следећи услови: (1) Роба мора бити **испоручена и преузета**; (2) Испоручена роба мора бити **несаобрзана** уговору; (3) Утврђена несаобрзност је таква да представља **битну повреду** уговора; (4) Мора постојати **захтев за замену** робе и он мора бити учињен **благовремено**;¹¹ (5) **непостојање изузетака** који искључују остварење овог купчевог права.

1. Роба испоручена од стране продавца и преузета од стране купца

Захтев за „испоруку друге робе као замену за примљену (чл. 46(2)) претпоставља да је продавац *робу испоручио* и да је купац ту робу уредно *преузео* у складу са чланом 60(b) Конвенције.

судских власти. Такође, Конвенција се по чл. 3 може применити и на неке уговоре мешовите правне природе, али под одређеним условима. Затим, из члана 73 може се видети да је овим термином обухваћена и продаја са узастопним испорукама.

- 8 Појам *робе* подразумева телесне покретне ствари. Нетелесне ствари (потраживања, права интелектуалне својине, *know-how*) и интелектуалне услуге (израда научне експертизе) нису роба. Вид. С. Фишер Шубот (2014), 39. Вид. такође и чл 2 БК.
- 9 Овде треба напоменути да српски превод Конвенције користи погрешан израз „седиште“, док енглески текст (као један од оригиналних шест језика на коме је писана Конвенција), користи „место пословања“ (*place of business*). Међутим, евентуалне разлике у тексту конвенције (било које конвенције, па тако и Бечке) и њеног превода садржаног у закону о ратификацији су без значаја за примену конвенције – надлежни органи ће примењивати конвенцију у складу са њеним садржајем у смислу који има на неком од званичних језика, што свакако није српски. У том смислу вид. Марко Јовановић, „Место пословања или седиште? О правном значају разлике у преводу Конвенције УН о уговорима о међународној продаји робе“, *Право и привреда*, бр. 7-9/2016, 270-273;

10 Вид. чл. 1(1)(a) и 1(1)(b) БК.

11 Вид. чл. 46(2) БК.

Овај услов није испуњен: 1) ако роба није уопште испоручена или је испоручена у различитом месту од договореног; 2) ако купац одбије робу пре испоруке (због тога што је некако сазнао за несаобразност) и захтева од продавца испоруку друге, саобразне робе; 3) ако продавац купцу робу стави на располагање у складу са чл. 31(b) и 31(c), а купац одбије да робу преузме због њене несаобразности.

У првом случају купцу тад преостаје опште право на испуњење из чл. 46(1), тј. право на накнадну испоруку или испоруку у договорено место.¹² У другом и трећем, пак, купчев захтев, такође, не може бити ограничен строгим условом битне повреде уговора из чл. 46(2), зато што је роба још увек код продавца и он (продавац) још увек није имао било какве транспортне трошкове.¹³

2. Несаобразност

a) Појам

Продавац има обавезу да испоручи робу *саобразну уговору*. Купчево право на испоруку друге робе у замену, условљено је тиме да је испоручена роба *несаобразна уговору*¹⁴. Управо је несаобразност оно што купчево право на испоруку друге робе у замену и право на поправку, с једне стране, одваја од општег захтева за извршење уговора из члана 46(1), с друге стране.¹⁵

По члану 35(1) БК роба је несаобразна уговору уколико није испоручена она *количина*, онај *квалитет* и она *врста*¹⁶ робе које су предвиђе-

12 У том смислу вид. Радован Вукадиновић, „Право купца да захтева испуњење уговора о међународној продаји робе“, *Правни систем Србије и стандарди Европске уније и Савета Европе*, Крагујевац, 2006, књ. 1, 311-312.

13 Markus Müller-Chen, “Article 46”, *Schlechtriem & Schwenzer Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)* (ed. Ingeborg Schwenzer), New York, 2010, 711, par. 19.

14 Израз „саобразност уговору“ (*conforming to contract*) порекло води из америчког Једнообразног трговачког законика (*Uniform Commercial Code – UCC*, чл. 2-106.2). Први пут се у међународним изворима нашао у чл. 33 ULIS-а, а касније се у редефинисаном облику нашао у чл. 35 Бечке конвенције. Вид. Јелена Перовић, „Несаобразност робе као основ неизвршења уговора о продаји“, *Право и Привреда*, бр. 5-8/2003, 333 фн. 2.

15 Вид. чл. 46(2) и 46(3) БК.

16 Иако је по српском преводу Конвенције јасно да роба мора бити и исте „врсте“ која је предвиђена уговором, енглески текст каже да роба мора бити истог „описа“ (*description – опис*) који се захтева у уговору. Међутим, у теорији и у пракси се заузело становиште да и испорука робе друге врсте, тзв. *aliud*, спада у случајеве несаобразности. Вид. Peter Huber, “Remedies of the buyer – II. Subsittute delivery in the case of non-conforming goods”, *The Cisg: A new tex-*

не уговором, као и ако није испоручена у оном *паковању* које је уговором предвиђено.¹⁷ Свако одступање од уговора представља несаобразност. Међутим, постоје и неке специфичности које се тичу испоруке мање или веће количине, правних недостатака, као и продаје индивидуално одређене робе. Код ових случајева се чл. 46(2) не примењује или се делимично примењује, али ће о њима бити речи касније (II.2.ћ)).

Конвенција у чл. 35(2) предвиђа и допунске (квалитативне)¹⁸ критеријуме за несаобразност. То су: 1) неподобност робе за *убичајену* свр-

tbook for students and practitioners (eds. Peter Huber, Alastair Mullis), Munich, 2007, 197-198; Ingeborg Schwenzer, "Article 35", *Schlechtriem & Schwenzer CISG Commentary*, New York, 2010, 573-574, par. 10; UNCITRAL, *Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, Vienna, 2016 - UNCITRAL Digest 2016, 140, доступно на адреси: http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/CISG_Digest_2016.pdf, 08.02.2018.

17 Овакав јединствени, аутономни концепт саобразности обухвата сва физичка својства ствари и имун је на све разлике које постоје у националним законодавствима. Овако схваћен, појам саобразности шири је од оног из ЗОО-а. По чл. 479 ЗОО, „материјални недостатак“ постоји: 1) ако ствар нема потребна својства за њену редовну употребу или за промет; 2) ако ствар нема потребна својства за нарочиту употребу за коју је купац набавља, а која је била позната продавцу, или му је морала бити позната; 3) ако ствар нема својства и одлике које су изричito или прећутно уговорене, односно прописане; 4) кад је продавац предао ствар која није саобразна узорку или моделу, осим ако су узорак или модел показани само ради обавештења. Дакле, ЗОО користи термин „материјални недостаци“, док српски текст БК користи термин „несаобразност“ и ова два појма треба разликовати. Такође, сматрамо да би уместо „несаобразности“ бољи превод БК био „(не)усаглашеност“ или „(не)усклађеност“. Садашњи термин је непрецизан утолико што може навести читаоца на погрешно мишљење да је (аналогно члану 479, став 1, тачка 4, ЗОО) роба „несаобразна“ (мањкава) само онда када не одговара неком обрасцу тј. узорку или моделу, док би сви остали случајеви несаобразности по БК били искључени. Вид. Небојша Јовановић, *Увод у соптот law уговорно право*, Београд 2015, 193 и даље; Небојша Јовановић, „Прелетом‘ преко главних слабости Преднацрта Грађанског законика у облигационим односима“, *Право и привреда*, бр. 4-6/2015, 58; Маша Мишковић, „Остваривање права потрошача по основу несаобразности робе“, *Право и привреда*, бр. 7-9/2016, 752; Ваља рећи и да хрватски текст Бечке конвенције користи термин „усклађеност“, у заглављу члана 35. Текст доступан на сајту Središnjeg državnog ureda za razvoj digitalnog društva, Republika Hrvatska, међunarodni ugovori, на адреси: <http://digured.srce.hr/arhiva/263/33320/www.hidra.hr/hidraran/pobirac-upload/murh/004322.pdf>.

26.03.2018; Појам саобразности такође отклања тешкоће које у пракси могу настати услед утврђивања да ли нешто (нпр. испорука озиме пишенице уместо пролећне) представља испоруку робе друге врсте (*aliud*) или испоруку робе са материјалним недостацима (*reius*), јер он обухвата оба ова случаја. У том смислу вид. Сандра Фишер Шбот, *Одговорност продавца за испоруку робе у међународном и домаћем праву*, докторска дисертација, Нови Сад, 2009, 79; као и Мирко Васиљевић, *Трговинско право*, 2014, 102-103.

18 За разлику од БК, појам саобразности схваћен по српском ЗОО тиче се само квалитативних својстава робе. Несаобразност (разлика) у количини регулисана је посебним члановима у

ху, 2) неподнобност за *нарочиту* сврху која је стављена до знања продавцу, 3) неподударност робе са узорком/моделом, и 4) *неуобичајено*, а у недостатку овог - *неодговарајуће паковање*.¹⁹

Ови допунски критеријуми су међусобно алтернативни. Конвенција је извршила велики утицај на национална законодавства те су многа од њих увела појам саобразности из БК,²⁰ укључујући и будући Грађански Законик РС.²¹

б) Дужност прегледа робе и обавештавања

Ове две обавезе купца регулисани су у члановима 38 и 39, и морају се посматрати заједно.

Преглед робе. Купац мора да прегледа робу „у што је могуће краћем року, у зависности од околности“,²² а то значи да ће трајање варирати од случаја до случаја. Код кварљиве робе то ће бити кратак период по

ЗОО (*мањак* регулисан чланом 492, а *вишак* чланом 493), а испорука робе друге врсте (*aliud-a*) није чак ни регулисана у ЗОО, већ је то питање препуштено схваташњу судске праксе која је заузела став да се оно правно квалификује као неизвршење уговора, а не мањаково извршење. У том смислу вид. М. Васиљевић, 103-104.

19 Вид. чл. 35(2).

20 С. Фишер Шбот (2014), 92.

21 Нацрт Грађанског законика Републике Србије из 2015. год. (у даљем тексту: СГЗ), у члану 691 суштински усваја појам саобразности из БК, иако још увек задржава термин „материјалног недостатка“. Вид. Нацрт СГЗ, књига друга, чл. 691, доступно на адреси: <https://www.mpravde.gov.rs/files/NACRT.pdf>, 05.04.2018. Како БК представља једну од полазних основа при изради дела СГЗ о облигацијама, и пошто већ српски превод БК није усвојио правила израз „неусклађеност“, онда сматрамо да би у коначном тексту СГЗ требало да стоји термин „саобразност“ а не садашњи „материјални недостаци“ из Нацрта (и из ЗОО-а). Вид. *Рад на изради Грађанског законика Републике Србије – Извештај Комисије са отвореним питањима*, Влада Републике Србије: Комисија за израду Грађанског законика, радна верзија Грађанског законика књига I, Београд 2007, 145, доступно на: <http://arhiva.mpravde.gov.rs/lt/articles/zakonodavna-aktivnost/gradjanski-zakonik/>, 04.04.2018; Такође би листи случајева несаобразности из Нацрта требало додати и онај о паковању робе из БК, јер ако се већ одлучило да се суштински усвоји појам несаобразности из БК, онда то треба учинити у потпуности, а не делимично. За критике на рачун новог члана вид. Н. Јовановић (2015b), 58.

22 Напомињемо да би боли превод био: „у практично најкраћем року, зависно од околности“ (енгл. „within as short a period as is practicable in the circumstances“). Јер најкраћи могући рок може бити одмах по пријему робе, ма колико да је роба компликована и да захтева стручни преглед. Али *практично* гледано, не може се свакој роби одмах наћи мана.

пријему, док ће код компликованих машина тај период бити дужи.²³ Ако купац не прегледа робу, ризикује да недостаци на роби буду откривени прекасно (тј. по протеку рока за обавештавање из чл. 39) и тад купац губи право да се на њих позива.²⁴

Рок за преглед робе почиње да тече од тренутка кад је роба испоручена, уз два изузетка које предвиђа Конвенција.²⁵

Обавештење о несаобразности. По члану 39 купац мора „послати“²⁶ обавештење о несаобразности у разумном року²⁷ „од кад је открио или морао открити“ ту несаобразност, иначе губи право да се на њу позива. Видљиве недостатке „мора открити“ најкасније при завршетку рока за преглед, а може и пре (није битно да ли је тај преглед и извршен, јер ће рок свакако почети да тече од те хипотетичке тачке у времену).²⁸ Скривени недостаци се, пак, прегледом не могу утврдити, већ се они откривају

23 Вид. мишљење Саветодавног одбора за примену Конвенције бр. 2 - CISG-AC Opinion no. 2, доступно на адреси: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op2.html>, 04.04.2018; као и Р. Huber (2007), 154-155.

24 Такође, чл. 49(2)(b)(i) каже да купац губи право да раскине уговор ако то није учинио у разумном року пошто је сазнао или морао сазнати за повреду. Али раскид уговора није тема овог рада.

25 Први, када је уговором предвиђен превоз робе, преглед се може одложити до *стизања робе у место определења*. И други, ако је купац у току превоза робе променио правац или је даље отпремио, а да при том није постојала разумна могућност да је прегледа, и ако је продавцу у тренутку закључења уговора била позната или му је морала бити позната могућност ове измене правца или даље отпреме, преглед се може одложити до *приспећа робе у ново место определења*.

26 Иако реч „послати“ обавештење наводи на закључак да се ради о писаној форми обавештавања (или електронској), то није у складу са начелом консенсуализма (неформалности) на ком почива Конвенција, а ни у складу са оригиналним енглеским текстом Конвенције (енгл. *give notice* – дати обавештење, одн. обавестити). Дакле, за обавештење се не захтева никаква посебна форма, већ се то може учинити и усмено или преко телефона. Вид. Landgericht Frankfurt, Germany, 9 December 1992, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/921209g1.html>; Tribunale Vigevano, Italy, 12 July 2000, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/000712i3.html>. У пракси Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Србије присутно се у више одлука погрешно закључује на основу српског текста Конвенције да је потребна *писмена* форма обавештавања. За критике на њихов рачун вид. В. Павић, М. Ђорђевић, 594.

27 „Разуман“ рок за обавештење се процењује зависно од околности случаја. Не сме се везивати за било какав фиксни рок без претходног узимања у обзир околности случаја. Те околности могу бити природа робе, природа недостатка, ситуација странака, релевантни трговински обичаји. Пракса успостављена између страна, такође се има узети у обзир. Вид. CISG-AC Opinion no. 2, као и В. Павић, М. Ђорђевић, 596.

28 Вид. CISG-AC Opinion no. 2; као и С. Фишер Шобот (2014), 120-121.

по правилу употребом робе (рок за обавештење овде почиње да тече од момента откривања недостатка).²⁹

Такође је битно рећи да, по чл. 39(2), купац у сваком случају губи право да се позове на недостатак саобразности робе, ако о њему није обавестио продавца најкасније у року од две године рачунајући од дана стварне предаје робе купцу, изузев када је тај рок несагласан са роком о уговорној гарантији. Овај рок важи како код видљивих, тако и код скривених недостатака, али је од практичног значаја само за скривене недостатке.³⁰ То је и преклузиван рок, јер по његовом протеку губи право да се позива на несаобразност. Такође, његов ток се не може прекинути или зауставити и судови на њега пазе по службеној дужности.³¹

Изузетак од дужности обавештавања. Изузетно, купац неће морати да благовремено обавести продавца о несаобразности ако је продавац знао или му није могло остати непознато да је роба несаобразна и о томе није обавестио купца.³² Овај изузетак се примењује на све рокове за обавештење о несаобразности, укључујући и преклузивни рок од две године, што је потврђено и у једном арбитражном случају из Шведске.³³

в) Посебна питања код несаобразности

Испорука робе с правним недостацима. Одмах на почетку треба рећи да се за потребе права које је тема овог рада (из члана 46(2)), појам саобразности односи само на робу а не и на права. Дакле у случају испоруке робе са правним недостацима, купац нема право да захтева испоруку друге робе у замену за примљену. Одговорност купца за правне недостатке регулисана је посебним члановима Конвенције.

Делимична испорука. Делимична испорука обухвата испоруку мање количине од уговорене, или испоруку делимично саобразне робе.

29 Ibid, 121.

30 С. Фишер Шбот (2014), 123.

31 Ibid, 124.

32 БК, чл. 40. Треба напоменути и то да по чл. 44, ако је купац имао разумно оправдање што није послao обавештење, може снизити цену или захтевати накнаду штете (изузев за изгубљену добит). Међутим овај случај није релевантан за тему нашег рада.

33 Stockholm Chamber of Commerce, Sweeden, 5 June 1998 (*Beijing Light Automobile Co. v. Connell*), доступно на: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980605s5.html>. Трибунал је сматрао благовременим купчев захтев иако је прошло више од две године, „јер се по чл. 40 продавац не може ослонити на временска ограничења из чл. 39“ јер „члан 40 садржи општи принцип који се примењује на уговорне обавезе у складу са чл. 7(2).“

Ако продавац испоручи мање од уговорене количине (нпр. само 80 од уговорених 100 машина) тај недостајући део (20 машина) има се посматрати одвојено од целокупне испоруке, и то као *потпуно неизвршење* обавезе (јер тих 20 машина уопште није испоручено).³⁴ Купац тад има право да од продавца захтева накнадно извршење недостајућег дела у складу са чланом 46(1), дакле нема право из члана 46(2). Као алтернатива, у погледу недостајућег дела се може захтевати и снижење цене, или раскид уговора. Свеједно ће важити обавеза прегледа и обавештавања о недостаку из чл. 38 и 39.

У случају испоруке делимично саобразне робе (нпр. испоручено свих 100 машина, али 20 је несаобразно), тада ће фокус такође бити само на делу који има несаобразност (ових 20 машина). Али за разлику од претходног случаја, купац ће сад моћи да се служи правом из чл. 46(2) јер су машине ипак испоручене.

У теорији се истиче да је фокус на делу који има недостатак (било код испоруке мање или испоруке делимично саобразне робе), могућ је само ако се продаје више јединица неке ствари, које се међу собом лако могу раздвојити (нпр. 100 веш машина или флаша вина). То не може бити само једна ствар, чак и ако се она састоји из више делова.³⁵

Испорука веће количине. Ако продавац испоручи већу количину од оне која је предвиђена уговором, купац има две опције: 1) може примити цео вишак или један његов део изнад уговорене количине, и дужан га је платити по уговореној цени,³⁶ или 2) може одбити испоруку количине која премашује уговорену количину (али тад може бити у обавези да робу узме у државину за рачун продавца по члану 86(2)).

У теорији је истакнуто да купац има право да одбије вишак само кад се вишак може лако издвојити од уговорене количине (нпр. наручује се 100 колача а продавац достави 120). Ако вишак није лако издвојив (нпр. уместо 100 колача од по 200 грама, продавац испоручи 100 колача од по 250 грама) онда ће купац, уместо права да одбије вишак, имати сва права по основу чланова 45 и даље.³⁷ То значи да ће купац имати право на испоруку друге робе у замену по основу испоручене веће

34 Ово је последица чл. 51(1) који је *lex specialis* у односу на чл. 35.

35 P. Huber (2007), 293.

36 БК, чл. 52(2).

37 P. Huber (2007), 297-298.

количине од уговорене, само онда кад се тај вишак не може издвојити од дуговане количине.³⁸

Испорука робе у замену и продаја индивидуално одређене робе. Право купца да захтева другу робу у замену за примљену по правилу неће наћи на препреке уколико је објект уговора о продаји генерична, тј. роба одређена по врсти (песак, жито, шећер, уље, малине и сл.). Генерична роба се лако може заменити новом уколико је првобитна несаобразна уговору.

Међутим, код продаје индивидуално одређене робе (половна машина или гардероба, или пак одређено уметничко дело од тачно наведеног уметника), замена робе новом практично је немогућа, јер обично постоји само једна таква ствар.³⁹ Једини случај испоруке индивидуално одређене робе, у којој би купчев захтев за замену био могућ, јесте када је испоручена роба друге врсте (*aliud*) а не она која је уговорена. Тада ће купац моћи да захтева испоруку првобитно уговорене робе и то ће се сматрати заменом из чл. 46(2).

3. Битна повреда уговора

Битна повреда уговора представља један од основа за раскид уговора (чл. 49(1)(a), 51(2), 64(1)(a), 72(1), 73(1) и 73(2)), као и један од услова за право купца на испоруку друге робе у замену за примљену (чл. 46(2)).⁴⁰ Такође, овај услов представља вододелницу између купчевог права из чл. 46(2) и права из чл. 46(3), јер само у првом случају несаобразност мора бити таква да представља битну повреду уговора, а не обичну повреду.⁴¹

То је услов који ограничава право купца, али је то тако с разлогом. Наиме, трошкови враћања несаобразне робе продавцу, већи су у случају међународне продаје (где се стране налазе у различитим државама) него у случају унутрашње (где се стране налазе у истој држави). Да би се избегле ситуације да се роба враћа због сваке ситнице (што изискује велике трошко-

38 Наравно, том услову треба додати и услов битне повреде уговора (вид. део II.3.).

39 Има и аутора који тврде да је могућа замена, ако продавац има робу која је економски еквивалентна првобитно купљеној роби. Вид. M. Müller-Chen, "Artide 46", *Schlechtriem & Schwenzer CISG Commentary*, New York, 2010, 742, par. 18

40 Michael Will, "Artide 25", *Commentary on the International Sales Law: the 1980 Vienna Sales Convention* (eds. Cesare Massimo Bianca, Michael Joachim Bonell), Milan, 1987, 205.

41 Наравно, уколико је испуњен услов битне повреде уговора, купац може бирати између ова два правна средства.

ве, који могу бити већи и од саме вредности ствари), постављен је услов да се роба може вратити и захтевати нова само ако је битно повређен уговор.⁴² Овај институт не постоји у многим деловима света, па тако ни у нашем ЗОО,⁴³ те је зато многим судовима тешко да распознају услове за његову примену у пракси. Из чл. 25⁴⁴ се јасно издвајају два основна елемента која морају постојати да би било речи о битној повреди уговора. То су:

1. *Суштинска штета*⁴⁵ – штета која другу страну суштински лишава онога што је оправдано очекивала од уговора; и 2. *Предвидљивост штете* – од стране оног ко је учинио повреду (у овом случају продавца) и од стране разумног лица истих својстава у истим околностима.

Суштинска штета. Што се тиче појма суштинске штете,⁴⁶ на основу анализе судских одлука можемо издвојити четири критеријума на основу којих се процењује да ли та штета постоји. Хијерархијски посматрано, највећи значај имају оправдана очекивања оштећене

42 Треба имати у виду трошкове враћања робе продавцу, као и трошкове слања нове робе купцу. Вид. М. Ђорђевић, *Обим накнаде штете због повреде уговора о међународној продаји робе*, докторска дисертација, Београд, 2012, 42-43.

43 У систему БК постоји подела на *битну* повреду уговора и на *обичну* повреду уговора, а у српском праву постоји *обична* повреда уговора и *незната* повреда уговора, и ту обичну повреду не треба поистовећивати са *битном* повредом из БК. У Скици професора М. Константиновића, у чл. 95 постоји институт битне повреде уговора. Међутим, у коначно усвојеном тексту ЗОО тога нема. Вид. Михаило Константиновић, *Облигације и уговори: Скица за Законик о облигацијама и уговорима*, Библиотека *Класици југословенског права*, књига 13, Службени лист СЦГ, Београд, 2006. Овај институт такође постоји и у Нацрту СГЗ у чл. 264.

44 Чл. 25 БК гласи: „Повреда уговора коју учини једна страна сматраће се битном ако се њоме проузрокује таква штета другој страни, да је суштински лишава оног што је оправдано очекивала од уговора, изузев ако такву последицу није предвидела страна која чини повреду нити би је предвидело разумно лице истих својстава у истим околностима.“

45 Неки наши аутори користе термин „озбиљна штета“ или „знатна штета“. Вид. М. Милутиновић, „Битна повреда уговора према одредбама Бечке конвенције у теорији и пракси“, *Право и Привреда*, бр. 5-8/2003, 370 фн. 14. Ми смо се определили за термин „суштинска“ зато што је то термин који се користи у српском преводу БК.

46 Термин штета (енгл. *detriment*, фр. *préjudice*, рус. *вред*) само је технички, и не сме се тумачити у смислу чл. 155 ЗОО, већ аутономно и у складу са легислативном историјом Конвенције. Реч је о „правној“ штети која се разликује од „фактичке“, тј. материјалне. Она може наступити и кад нема материјалног губитка. То ће бити случај када продавац занемари своју обавезу да упакује или осигура робу и она, свеједно, стигне безбедно до места опредељења, али купац изгуби могућност да је препрода својој муштерији. Вид. М. Will, 212. У том смислу и А. Ђирић, П. Цветковић, „Битна повреда уговора у општим изворима међународног привредног уговорног права“, *Актуелна питања грађанске кодификације* (ур. Р. Ковачевић Куштровић, М. Лазић), Ниш, 2008, 242.

стране, дакле не било која субјективна очекивања, већ само она која су легитимно заснована *на уговору*. Извор легитимних уговорних очекивања, поред изричитих одредби уговора, су и обичаји и друге одредбе Конвенције.⁴⁷

На другом месту, у недостатку уговором дефинисаних критеријума суштинске штете, у обзир се има узети сврха за коју се роба купује.⁴⁸

Затим треба видети постоји ли могућност излечења несаобразности. Продавац може чак и *после* истека рока за испоруку, понудити и једнострano (без обзира на сагласност купца) на свој трошак отклонити недостатке, ако је у стању да то учини у разумном року⁴⁹ и без неразумних непогодности из чл. 48(1), и тад ће се сматрати да нема битне повреде уговора.⁵⁰ Ако се, пак, купац сложи са понудом продавца, онда ће продавац моћи да изврши уговор у року који је наведен у његовој понуди, и то без обзира на испуњеност услова који су постављени у чл. 48(1).⁵¹ Неуспех продавца да излечи несаобразност, у оба случаја, не значи губитак купчевог права на замену.

-
- 47 Вид. М. Милутиновић, „Битна повреда уговора према одредбама Бечке конвенције у теорији и пракси“, *Право и Привреда*, бр. 5-8/2003, 244; А. Ђирић, П. Цветковић, 215.
- 48 У једном недавном случају из 2007. године, коњић пони је купљен за сврхе такмичења. Иако је продавац изјавио да је пони „потпуно спреман“, убрзо након продаје пони је постао хром. Испоставило се да је имао озбиљно и неизлечиво оштећење хрскавице у зглобу, што је било довољно да суд у Копенхагену одлучи да је учињена битна повреда уговора. Вид. CLOUD случај бр. 992, District Court Copenhagen, Denmark, 19 October 2007 (*Pony case*). У другом случају, купљено цвеће је требало да цвета преко целог лета, а не само током дела лета. Да је страна успела то и да докаже, могла би раскинути уговор, тј. постојала би битна повреда уговора. Вид. CLOUD случај бр. 107 (Court of Appeal Innsbruck, Austria, 1 July 1994). Дакле, *нарочита сврха за коју се роба купује* је била од кључне важности за оцену да ли је дошло до битне повреде, без обзира на могућност алтернативне употребе/препродаје. Исти закључак наводи се у мишљењу Саветодавног одбора за примену Бечке Конвенције, бр. 5: *Ако из уговора није јасно шта је битна повреда уговора, онда ће се у обзир узети нарочита сврха за коју се роба купује*. Вид. CISG-AC Opinion no. 5, *The buyer's right to avoid the contract in case of non-conforming goods or documents*, 7 May 2005, Badenweiler (Germany), доступно на адреси: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op5.html>, 04.04.2018.
- 49 Примера ради, излечење неће бити у разумном року када због тога купац и сам касни са испоруком својим купцима. Вид. Amtsgericht München, Germany, 23 June 1995, абстракт на енглеском језику доступан на адреси: <http://www.unilex.info/case.cfm?pid=1&do=case&id=147&step=Abstract>.
- 50 Вид. чл. 48; као и случај Appellate Court Grenoble, France, 26 April 1995 (*Marques Roque Joachim v. Manin Rivière*), доступно на адреси: http://cisgw3.law.pace.edu/cases/95042_6f2.html. Такође, ако сам купац поправи робу и користи је, то доказује да он није изгубио интерес за уговор и тада битна повреда не постоји. Вид. UNCITRAL Digest 2016, 115, као и CISG-AC Opinion no. 5.
- 51 Ово је последица чл. 48, ст. 2 и 3 БК.

На крају, као последњи критеријум, понекад се може узети могућност алтернативне употребе робе или препродаје.⁵²

Предвидљивост суштинске штете. Ово је други услов који се мора задовољити да би постојала битна повреда уговора. По Конвенцији, битна повреда уговора неће постојати ако продавац докаже да штета није била предвидљива. Он мора доказати две ствари: прво, да он сам није предвидео да ће доћи до суштинске штете (субјективни елемент); и друго, да ни разумно лице истих својстава у истим околностима то не би предвидело (објективни елемент).⁵³

Везивање могућности предвиђања само за субјективни осећај продавца би било неправично и могло би водити малверзацијама и разним изговорима продавца. Зато је, с правом, уведен стандард „разумног лица истих својстава у истим околностима“.⁵⁴

Иако о томе нема речи у БК, у теорији се истиче да суштинска штета мора бити предвидљива у моменту закључења уговора,⁵⁵ а да изузетно треба допустити и „померање“ момента предвидљивости на момент након закључења уговора, али само до времена када су припреме за извршење већ почеле или је требало да почну.⁵⁶

4. Благовремен захтев за замену робе

Као што чл. 46(2) предвиђа, да би купац остварио своје право, он мора изричито захтевати испоруку друге робе у замену и то благовремено.

52 Познат је случај из 1998. године у ком је швајцарски суд сматрао да испорука замрзнутог меса, које је због велике влажности и масноће изгубило око 25% од своје уговорене вредности, није представљала битну повреду уговора, јер је купац имао прилику да препрода месо по сниженој цени (а за разлику би могао да тражи накнаду штете од продавца). CLOUT случај бр. 248 (Schweizerisches Bundesgericht, Switzerland, 28 October 1998) (*Meat case*).

53 M. Will, 215 и даље.

54 „Иста својства“ би била, на пример, иста струка/сектор пословања, религија, језик и слично; док је за процену „истих околности“ од значаја стање на светском и регионалном тржишту, законодавство, политичка клима и слично. Вид. M. Will, 215 и даље.

55 Јелена Перовић, „Битна повреда уговора о међународној продаји робе“, *Правни живот: часопис за правну теорију и праксу*, бр. 11/2001, 325; С. Фишер Шобот (2014), 163; Peter Schlechtriem, Petra Butler, *UN law on International Sales: The UN Convention on the International Sale of Goods*, Berlin – Heidelberg 2009, 98.

56 M. Will, 220-221. По мишљењу овог аутора, код продаје робе која тек треба бити упакована, и где купац одмах након потписивања уговора обавести продавца да је тачно одређен начин етикетирања од суштинске важности за могућност препродаје у купчевој земљи, кршење тог захтева биће сматрано битном повредом уговора.

но, односно (1) истовремено са обавештењем о несаобразности⁵⁷ или (2) у разумном року након тог обавештења.

Ако се купац определи за другу опцију, тада се мора имати у виду да постоје три различита рока: за преглед, за обавештење о несаобразности и за захтев за замену. Они који се залажу за то да се дужина „разумног рока“ за захтевање замене мора тумачити исто као у чл. 39(1), предлађу да он мора бити, као опште правило, не дужи од две недеље.⁵⁸ Међутим, има и мишљења да би дужина разумног рока морала бити дужа, слична оном из чл. 49(2)(b), јер ће купац често бирати између раскида и замене робе, а као груби оквирни рок нуди се рок од месец дана.⁵⁹ Сматрамо да, као код рока за обавештење о несаобразности, не треба постављати некакве оквирне рокове за захтевање испоруке друге робе у замену, јер ће дужина рока зависити од свих околности конкретног случаја.

5. Изузети који искључују остваривање права купца

a) Немогућност враћања робе у суштински истом стању

Ако су испуњени сви услови из чл. 46 о којима је до сада било речи, то и даље не значи да ће купац остварити своје право. Наиме, по испуњењу тих услова продавац постаје обавезан да купцу испоручи нову робу, док с друге стране, купац мора продавцу вратити првобитно примљену несаобразну робу и то у суштински истом стању у коме је примио.⁶⁰ У изузетним ситуацијама, купац може захтевати замену и ако не може да врати робу у суштински истом стању.⁶¹

57 Изјава (захтев за замену) учињена истовремено са обавештењем о несаобразности значи да се она мора учинити у разумном року „од кад је открио или морао открити“ несаобразност. Видљиве недостатке „мора открити“ при завршетку рока за преглед, а може и пре. А скривене недостатке, по правилу, открива употребом робе. Вид. наслов II.2.6)

58 P. Huber (2007), 200. Мада има и оних који се, иако мисле да дужина рока треба одговарати оном из чл. 39, не усүђују да дају оквирни или сугестивни рок. Тако нпр. M. Müller-Chen, “Article 46”, *Schlechtriem & Schwenzer CISG Commentary*, New York, 2010, 748, par. 33.

59 P. Huber (2007), 200.

60 БК, чл. 82(1). Ова купчева обавеза враћања робе доспева одмах након што је он тражио испоруку друге робе у замену. Вид. С. Фишер Шбот (2014), 170; M. Müller-Chen, “Artide 46”, *Schlechtriem & Schwenzer CISG Commentary*, New York, 2010, 749, par. 34.

61 Те ситуације побрзојане су у чл. 82 (2) БК: 1) ако немогућност враћања робе или њеног враћања у суштински истом стању у коме је примљена није последица радње или пропуста од стране купца; 2) ако је роба у целини или делимично пропала или се погоршала услед прегледа прописаног у члану 38; или 3) ако је роба, у целини или делимично, продата у редовном току пословања или је купац потрошио или прерадио у току њене нормалне употребе пре него што је открио или морао открыти недостатак саобразности.

*б) Коришћење неког другог правног средства
које је супротно овом захтеву*

Члан 46(1) искључује купчев захтев за извршењем ако се он већ користио неким другим средством које је супротно са тим захтевом. Тако, на пример, ако је купац изјавио да раскида уговор (и услови за то постоје), онда не може након тога захтевати испоруку друге робе у замену за примљену. Такође, ако купац захтева смањење цене због несаобраћности робе, он након тога не може захтевати испоруку друге робе у замену за примљену. Дакле, ако купац грешком изабере средство које није желео, онда је тим својим избором (изјавом) везан.⁶²

в) Защитата домаћег права из чл. 28 – одбијање осуде на извршење

Купчево право у крајњем случају зависи од дискреционе оцене суда, јер суд није дужан да донесе пресуду о извршењу у натури, осим ако би то учинио према правилима сопственог права за сличне уговоре о продаји на који се ова конвенција не односи.⁶³

Овиме се штите, пре свега, судови из земља са англо-америчком правном традицијом, где је уобичајено да се налаже накнада штете, а не извршење у натури.⁶⁴ Иако је купчево право ограничено дискреционом оценом суда, охрабрујуће је то што су у пракси ретки случајеви где суд, заправо, одбија да донесе кондемнаторну пресуду (пресуду на извршење) позивајући се на чл. 28.⁶⁵ Можда разлог лежи у томе што су оштећене стране ређе захтевале извршење, већ су више биле привржене захтеву за накнаду штете.⁶⁶

г) Неизвршење проузроковано радњом или пропустом купца

Купац не може захтевати испоруку друге робе у замену за примљену, ако је сам (било радњом било пропустом) проузроковао продав-

62 Вид. M. Müller-Chen, "Article 46", *Schlechtriem & Schwenzer CISG Commentary*, New York, 2010, 738-739.

63 БК, чл. 28.

64 У том смислу Ole Lando, "Article 28", *Bianca/Bonell CISG Commentary*, Milan, 1987, 232. Неки аутори истичу да је и у европско-континенталним јуридицијама право на извршење подложно ограничењима која у пракси знатно сужавају разлике између англо-америчког и евро-континенталног приступа. Вид. J. O. Honnold (2009), 409.

65 Штавише, аутор Џон Хонолд (John Honnold) тврди да му није позната ниједна одлука суда у којој је купац који захтева извршење из чл. 46 БК одбијен од стране суда на основу домаћег права преко чл. 28.

66 UNCITRAL Digest 2016, 221.

чеву испоруку несаобразне робе. То би било супротно општем принципу савесности из чл. 7(1), али и изричитој одредби чл. 80.⁶⁷

Те радње купца могу бити, на пример, погрешне или непотпуне спецификације због којих продавац-производио ћач произведе несаобразну робу,⁶⁸ или купчево непоступање по упутству за употребу робе након чега се роба покварила.⁶⁹ Примери за купчев пропуст би били када он не прибави потребне увозне дозволе, или када не обавести продавца о месту испоруке услед чега продавац закасни са испоруком и роба се поквари. У сваком случају, купчев пропуст ће бити релевантан само онда када је он био дужан (по закону или уговору) да нешто предузме.⁷⁰

III Закључак

Најчешћи случај повреде уговора о међународној продаји је испорука несаобразне робе. Један од захтева које купац може имати по основу несаобразности јесте захтев за испоруку друге робе у замену за примљену. Међутим, чланови који регулишу ово право „разбацани“ су по Конвенцији (чл. 25, 28, 35-40, 45, 48, 51-52, 80, 82), те је схватање овог права знатно отежано пословним људима, али и правницима. „Сабирањем“ свих тих чланова у једну систематичну целину, долазимо до следећих услова за остваривање права купца: 1) роба је испоручена и преузета; 2) роба је несаобразна; 3) несаобразност представља битну повреду уговора; и 4) купац благовремено и јасно захтева испоруку друге робе у замену.

Поред ових услова, мора се водити рачуна да не постоје изузети који искључују ово право купца, а то су: 1) немогућност враћања робе у суштински истом стању у ком је примљена; 2) коришћење неког другог правног средства које је неспојиво са захтевом за замену; 3) одлука суда да, у циљу заштите домаћег права, не донесе пресуду којом налаже извршење; 4) неизвршење продавца проузроковано радњом или пропустом купца.

Купчево право из Конвенције на испоруку друге робе „у замену“ је у много чему другачије од права на замену предвиђеног у ЗОО. Пре свега, услов несаобразности из чл. 35 Конвенције обухвата далеко већи број случајева него што то чини наш појам „материјалних недостатака“ из

67 Чл. 80 БК гласи: „једна страна не може се позивати на неизвршење друге стране ако је то неизвршење проузроковано њеном радњом или пропустом

68 Denis Tallon, “Article 80”, *Bianca/Bonell CISG Commentary*, Milan, 1987, 205.

69 P. Huber (2007), 266.

70 *Ibid.*

ЗОО. Затим, треба бити опрезан код услова битне повреде уговора која као институт уопште не постоји у нашем правном систему.⁷¹

Редовно повећање броја држава уговорница Конвенције, као и чињеница да су скоро све земље ЕУ⁷² (нашег највећег трговинског партнера) ратификовале Конвенцију, значи да српски трговци у будуће могу чешће доћи у додир са правилима Конвенције. А кад се то деси, онда треба имати на уму да је купчево право из Конвенције на испоруку друге робе „у замену“, у много чemu другачије од права на замену предвиђеног у ЗОО, што овај рад и потврђује. Тако се умањују шансе за погрешну примену БК и за губитак спора.

Stefan JELIČIĆ, M.A.

**BUYER'S RIGHT TO REQUIRE SUBSTITUTE DELIVERY
UNDER THE UN CONVENTION ON CONTRACTS
FOR INTERNATIONAL SALE OF GOODS**

Summary

Scatter of Articles of the Vienna Convention that regulate the buyer's right to request substitute goods is one of the reasons why it is hard for laymen or even lawyers to understand the concept of this right. This paper represents a systematic collection of these Articles that will make the understanding of this right easier. The paper is divided into three parts. Firstly, the introductory part puts the topic of this paper into a wider context of the Convention. The second part highlights the conditions needed for the buyer to exercise this particular right and also deals with exceptions which prevent the buyer to effect his right. Final conclusions are given in the end.

Keywords: Vienna Convention, CISG, buyer's right, substitute goods, delivery of substitute goods

71 Иако је био предвиђен Скицом професора Константиновића (чл. 95), а такође постоји и у Нацрту СГЗ (чл. 264). Вид. фусноту 43.

72 Осим УК, Ирске, Малте и Португалије.